

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

บทบาทหญิงชายในระบบการผลิตอาหารของชุมชนเผ่าม้ง

ชื่อผู้เขียน

นางกาญจนา มณีเนียม

ปริญญา

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษานอกระบบ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิวรักษ์ ศิวารมย์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทหญิงชายในระบบการผลิตอาหารของชนเผ่าม้ง และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทหญิงชายในระบบการผลิตอาหารของชนเผ่าม้ง ที่มีอยู่ในชุมชนในช่วงเวลาต่างกัน วิธีการศึกษาวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เริ่มจากการศึกษาเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์และการสังเกต รวมทั้งการสนทนากลุ่ม ข้อมูลที่ได้รับนำมาวิเคราะห์แยกแยะ จัดหมวดหมู่ และนำเสนอโดยการบรรยายและสรุปเชิงวิเคราะห์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

จากการศึกษา พบว่า จากนโยบายการส่งเสริมพืชเศรษฐกิจทดแทนการปลูกฝิ่นผ่านหน่วยงานต่างๆ และนโยบายการประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ ส่งผลให้ชุมชนม้งปรับตัวโดยการปลูกพืชพาณิชย์อย่างกว้างขวาง ซึ่งกระทบโดยตรงต่อระบบการทำไร่แบบย้ายที่ เช่น การปลูกข้าวไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พืชผัก ต่างๆและวัฒนธรรม ประเพณีของชาติพันธุ์ม้งเป็นสาเหตุให้ลดการผลิตอาหารเพื่อบริโภคลง บทบาทหญิงชายในระบบการผลิตอาหารในปี พ.ศ.2514 และพ.ศ.2553 พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงไป อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนระบบการผลิตอาหารจากการผลิตเพื่อยังชีพ มาเป็นระบบการผลิตในเชิงพาณิชย์ที่เชื่อมโยงกับระบบตลาดแบบทุนนิยม และปัจจัยด้านบุคคล เช่น ตำแหน่งทางสังคม อาชีพ จำนวนบุตร อายุ แต่งงาน กลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น และวัฒนธรรมการบริโภคนิยม นโยบายของภาครัฐและเอกชน การศึกษาสมัยใหม่และโลกาภิวัตน์ ส่วนวัฒนธรรม ชายเป็นใหญ่แบบม้ง มีผลต่อการจัดเกลาทางสังคม ในด้านบทบาท ความคาดหวัง ซึ่งประกอบสร้างอัตลักษณ์ ผู้หญิงดีแบบม้งและผู้ชายดีแบบม้ง กระทบโดยตรงต่อบทบาทหญิงเผ่าม้งในชุมชนที่ถูกสร้าง ผ่านระบบการจัดเกลาในครอบครัวและชุมชนให้ผูกติดอยู่กับบ้าน โดยเชื่อมโยงอยู่กับพื้นที่ส่วนตัว

ในบทบาทการเป็นแม่บ้าน รวมทั้งยังสามารถยืดหยุ่นครอบครัวเอาไว้ได้ด้วยการดูแลสามี พ่อแม่ของสามีและลูก อย่างดีที่สุดในทุกๆด้าน ส่วนผู้ชายมั่ง ถูกสร้างมาให้ผูกติดอยู่กับพื้นที่สาธารณะ ในบทบาทการเป็นผู้นำครอบครัว ผู้นำทางพิธีกรรม การสืบเชื้อตระกูล รวมทั้งสามารถควบคุมดูแลภรรยาและลูกได้ด้วยบทบาทการเป็นเมียและแม่ที่ดีแบบมั่ง ที่เหล่าภรรยาได้สวมอยู่นั้น มีผลต่อการจัดความสัมพันธ์ทางเพศภาวะภายในบ้าน ที่ทำให้พวกเธอใช้อำนาจต่อรองเพื่อตัวเองน้อยมาก จนกลายเป็นภาวะไร้ตัวตนในครอบครัวที่ตนเองเป็นเสาหลัก

แม้ว่าบางภรรยา อาจมีตัวตนในพื้นที่สาธารณะบ้าง แต่สังคมชนเผ่ามั่งก็ไม่ได้ยอมรับบทบาทการเป็นผู้นำของผู้หญิง นอกจากนี้ ยังพบว่า การผลิตพืชพาณิชย์ในระบบตลาดแบบทุนนิยม เป็นลักษณะการผลิตแบบเข้มข้น คือ ผลิตซ้ำในพื้นที่เดิมหลายรอบ ใช้ปุ๋ย และยา ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น ขณะที่แรงงานในครอบครัวมีน้อยลง เพราะค่านิยมส่งลูกออกไปเรียนหนังสือนอกชุมชนมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อภาระงานที่ผู้หญิงต้องทำเพิ่มมากขึ้น จากเดิมที่ลูกหญิงและชายสามารถช่วยเหลือได้ เช่น งานบ้าน งานในไร่นาและการดูแลเด็ก อีกทั้ง การเชื่อมโยงกับระบบการศึกษา ระบบตลาดทุนนิยมและการบริโภคอาหารของสังคมมั่งในปัจจุบัน ยังทำให้ผู้หญิง ให้ความสำคัญกับงานที่มีรายได้ มากกว่างานที่ไม่สร้างรายได้ เช่น งานบ้าน เป็นต้น

Thesis Title	Gender Roles in the Food Production for Family Consumption System in a Hmong Community
Author	Mrs. Karnchana Maneeniem
Degree	Master of Education (Nonformal Education)
Thesis Advisor	Assoc. Prof. Dr. Siwarak Siwarom

ABSTRACT

This research was to study the gender in the food processing of Hmong people and the factors existing in the community of various periods that affected the gender role change in the food processing. The research employed qualitative research which started from reviewing literatures on concepts and theories. The information was collected via interviews and observations as well as the focus group discussions. The collected information was analyzed, differentiated, classified, and presented in analytical description. The findings are as follows. The policy to replace the opium growing with cash crops cultivation through various agencies and the national preserved forest declaration had led the Hmong community to adjust itself. They widely grew cash crops which had direct impact on rotational farming such as rice growing, animal feed corn growing, vegetables, and Hmong tradition, one of the causes on decreasing production of food for consumption. In regard to the gender role in food production system during 1971 – 2011, it was found there had been some changes due to the shift from subsistence production to the commercial one linking to the capitalist labor system and personal factors such as social status, occupation, number of children, age at marrying, ethnicity, and consumerism, government and private sector policies, modern education, and globalization. The Hmong male-led culture had affected the socialization which determined roles, expectation – constructing the identity of good Hmong man and good Hmong woman but had direct impact on the construction of Hmong woman role through the family and community socialization systems that put woman in the home space

serving as housewife to best serve as a family maintaining mechanism by taking care of, being honest to, and respecting the husband and his parents and providing care for her children in all aspects. Hmong men, on the other hand, were constructed to deal with public space taking role of the family leader, ritual leader, family name descendant, and controlling and taking care of the wife and children. The roles of Hmong good wife and mother taken by the study cases had affected gender roles in household minimizing their bargaining power to the point of selflessness in the household where they were prime stronghold. Some study cases had some self existence in the public space but had a long way to go and Hmong culture had not accepted female leadership. Besides, it was found that the cash crops production for the capitalist market was an intensive productive mode – many productions in the same land with intensive uses of fertilizers and insecticide increasing the costs of production while household labors were less due the value of sending children to study outside of the community increasing women's burdens to replace the labor of children – both boys and girls who could take some of them such as household works, field works, and child-rearing. Moreover, as the consequence of the educational system, the capitalist labor market, and food consumption of the present Hmong people, the women had put the priority on income earning job than the non-income earning ones like household work, for example.